

E Vakaivakatagedegede na Toso

E vitu na i vakatagedegede ni kena taurivaki na i tuvatuva ni veika me vakayacori. Na i matai ni vica na i vakatagedegede e yavutaki kina na veika me na qai vakayacori malua. E na sega ni muri vakaveitarataravi sara na ivakatagedegede, me oti e dua ni bera ni caka na kena e tarava; e so era na veitaqataqai. E caka oqo e na kena gadrevi me tarovi na leqa e na rawa ni tubu ni vinakati me levu cake na gone me ra qaravi, ia e vinakati tale ga me toka ga e cake na i vakatagedegede ni veiqaravi. E caka tale ga me vakadeitaka vakavinaka na yavu ni veiqaravi me qai la'ki rawa na veika e gadrevi.

Na Dikevi ni Toso

E na dikevi vakagauna ka vakawasoma na veika sa caka tiko, ka veidutaitaki vata kei na isausau e virikotori. E na qai laurai vinaka kina na toso ni i tuvatuva ni veiqaravi. E na vukea na kena vakatorocake tiko ga na veika me caka e na loma ni tini na yabaki sa lokuci tu, na navuci ni veika me tomana tiko na veiqaravi e na veiyabaki se bera mai, kei na kena taurivaki na veika sa navuci.

Ni muri na i tuvatuva me rawati kina na i sausau qo, e na vakalevutaka na i wiliwili ni qasenivuli vakaivola ni ECE, e na veiraurau vinaka cake na i wiliwili ni gone e vakavulica e dua na qasenivuli kei na levu ni gone e na dua na kalasi. E na qai dikevi malua na mataqali veitokoni cava era gadreva na i tubutubu kei na mata veiwekani era vakaitavi tiko ena nodra vakavulici na gone lalai, ka na vakayacori na ka e dodonu me caka me rawa ni muri vinaka tiko ga kina na i tuvatuva ni veika me ra vulica na gone, ka taurivaki tale ga na veisala uasivi ni veivakavulici kei na vuli ka.

Na i tuvatuva me *vakatetei raraba kina na cakacaka vata kei na veitauriligataki* ni veiqaravi, e na:

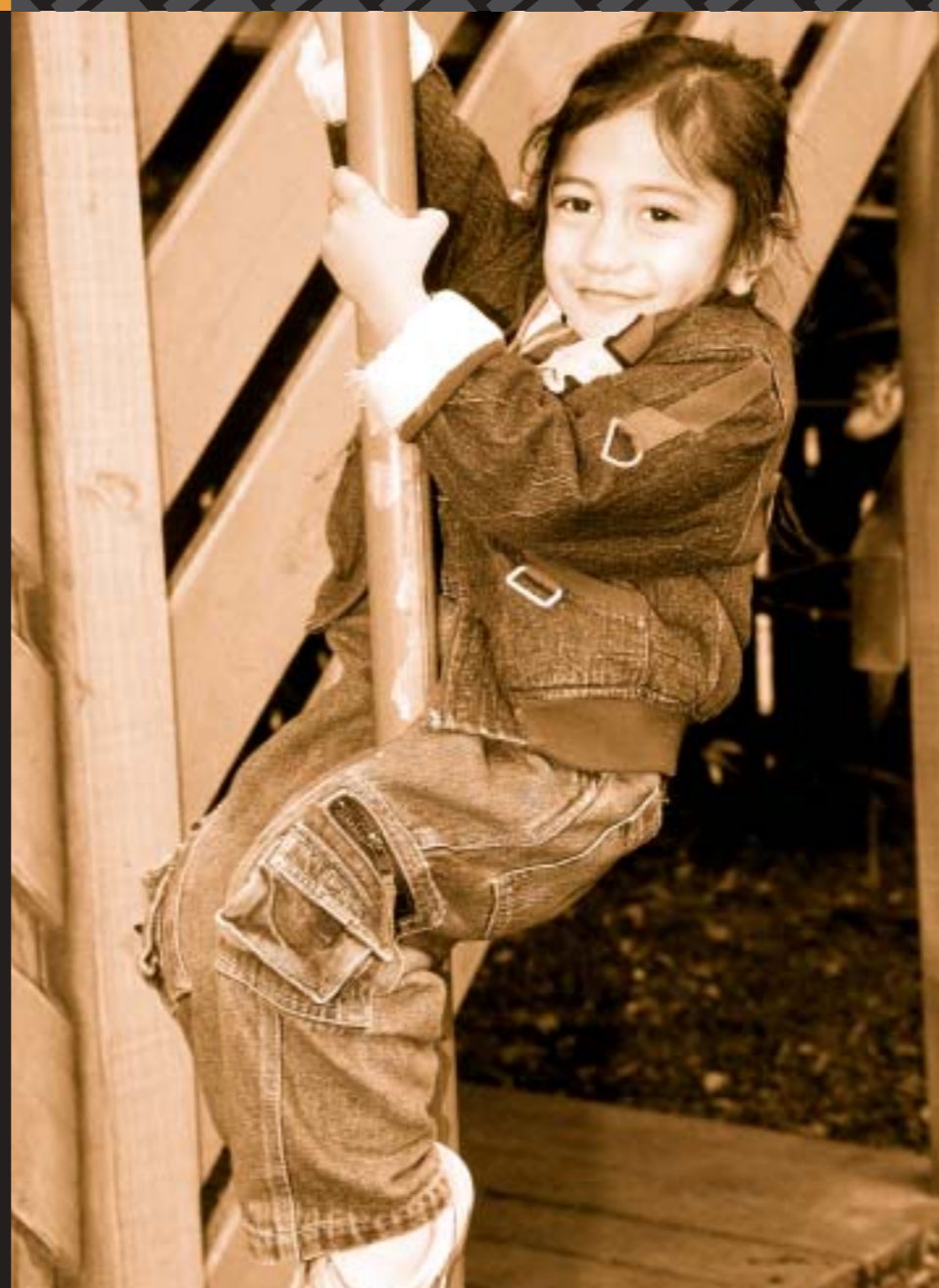
- vakatorocaketaka nodra toso kei na nodra rawa ka vakavuli na gone mai na gauna era sucu kina me yacova ni ra yabaki walu, e na kena vakaqacacotaki tiko ga na kedra i sema ki na veiqaravi ni ECE, vei ira na i tubutubu kei na mata veiwekani dau veitokoni ki na veikoronivuli, tabana ni bula kei na tabana ni veiqaravi raraba.

Ni muri na i tuvatuva ni ka me rawati kina na i sausau oqo, e na dolava na veisala uasivi eso ni veitokoni vakavuli vei ira na gone, i tubutubu, matavuvale kei na mataveiwekani taucoko, me tubu cake kina na nodra cakacaka vata vakailawalawa e na veitokonitaki ni vuli.

Na Veika e na Tokona na i Tuvatuva

Na kena vakayacori na veika e tuvai me caka, e na rawa kevaka e taurivaki tale ga e va na i tuvatuva raraba qo:

- na dikevi ni i vakarau taucoko e vauci kina na veiqaravi ni ECE, me na caka qo e na maliwa ni Jiune 2002 kei na Tiseba 2003
- na dikevi ni kena vakailavotaki na ECE, me na caka qo ena maliwa ni Me 2002 kei na Jiulai 2003
- na kena vakayacori e dua na vakadidike me rawa ni yavutaki kina na vakatulewataki ni veika me baleta na ECE e na veigauna se bera mai, kei na kena dikevi tiko na i tosotoso
- na nodra vakaitavi taucoko na veiqaravi e na nodra vakavulici na gone, e na navuci ni veika me vakayacori kei na kena taurivaki.

Pathways to the Future: Ngā Huarahi Arataki

2002

2012

A 10-YEAR STRATEGIC PLAN FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Summary-Fijian

*A journey towards increased participation,
improved quality and stronger relationships*

Na i Vakalekaleka ni Veika e Navuci me baleta na nodra vuli na Gone Lalai

E bibi sara na i matai ni i vakatagedegede ni nodra vuli na gone lalai, baleta ni yavutaki kina na toso ni nodra vuli ka e na veigauna se bera mai. E kalougata ko Niusiladi ni dei kaukauwa tiko na tabana ni nodra vakavulici na gone lalai, ia e tu e levu tale na ka e rawa ni caka me tomana na gaunisala e so sa tu rawa me baleta na nodra tuberi na lalai. E na rawa ni vakavatukanataki na rai ni matanitu e na kena vakatorocaketaki na i vakatagedegede ni nodra rawa ka vakavuli na gone taucoko e Niusiladi raraba, kevaka era duavata taucoko na veiqaravi tiko e na nodra vakavulici na gone lalai ('Early Childhood Education' se ECE) e na nodra raica na vanua e na rawa ni yacovi e na vuku ni nodra veiqaravi. Na i Tuvatuva ni Veika me na Vakayacori me baleta na nodra Vuli na Gone Lalai, na Strategic Plan for Early Childhood Education, e rai vakatayaloyalotaka tiko na veika me na caka e na loma ni tini na yabaki mai qo, me vakatorocaketaki kina na nodra vuli na gone lalai.

Na Virikotori ni Veika me Golevi

Na i tuvatuva oqo e umani vata kina na rai ni matanitu kei ira na veiqaravi e na nodra vakavulici na gone, ni oti na kena veitalanoataki kei na veiwasei vakasama. E usutu ni i tuvatuva oqo e tolu na i sausau ka gadrevi me rawa:

- me vakalevutaki cake na kedra i wiliwili na gone lalai e qarava na ECE
- me vakatorocaketaki na i vakatagedegede ni veiqaravi ni ECE
- me vakatetei raraba na cakacaka vata kei na veitautiligataki ni veiqaravi.

E oka tiko e na i tuvatuva oqo na veika me qarava na ECE me sotavi kina vakatabakidua na nodra gagadre na Maori kei keda na lewe ni Wasa Pasifika.

Na Veisau ni Veika e Vakabibitaki

E na yaco e so na veiveisau e na tabana ni ECE kevaka e vinakati me rawa na tolu na i sausau e gadrevi tiko. Oqo e vica na veisau lelevu e na vakayacori:

- na gaunisala ni kena vakailavotaki vou kei na kena dikevi na veitokoni ki na veiqaravi rabailevu ka duidui e vakayacora tiko na ECE, me rawa ni vinaka tiko ga kina na veiqaravi
- me vinaka cake na veitokoni vei ira na lewe ni vanua era qarava tiko na nodra vakavulici na gone lalai e na veivanua vakaitikotiko
- na kena vakamacalataki me kilai na veika me tu rawa ni bera ni ra rejisitataka na qasenivuli era cicivaka tiko na veiqaravi ni ECE, me vaka e dau caka vei ira na qasenivuli taucoko sara e na veikoronivuli kei na kidi
- me vakavinakataki cake na nodra cakacaka vata na veiqaravi e na tabana ni ECE kei ira na i tubutubu, na tabana ni vuli, tabana ni bula kei na tabana ni veiqaravi raraba, me rawa kina vei ira na i tubutubu kei na mataveiwekani me ra vakaitavi tale ga e na navuci ni veika me vakatavulici vei ira na luvedra
- me vakalevutaki cake na nona vakaitavitaki koya na matanitu ki na ECE, vakabibi na nodra raici na lewe ni vanua e na veitokotiko, ka ra sega soti ni galeleta vakalevu na veika me baleta na nodra vuli na gone lalai.

Na Veika me Caka

Na i tuvatuva qo e dolava na gaunisala ni veitaratara raraba me baleta na veika me caka, vakabibi na nodra cakacaka vata taucoko sara na vakaitavi e na qaravi ni nodra vuli na gone lalai, me rawati kina na i sausau e tolu sa virikotori toka.

Na i tuvatuva *me vakalevutaki cake kina na i wiliwili ni gone lalai e qarava* na ECE, e na:

- vagolei vei ira na lewe ni vanua e na veivanua vakaitikotiko e lewe lalai na kena gone era qaravi tiko mai na ECE, vakauasivi vei ira na Maori, keda na lewe ni Wasa Pasifika, ko ira era sega soti ni rawa ka vakailavo, kei ira e na loma ni vanua e yawa mai na veikoro lelevu
- toso e na vuku ni nodra gagadre na veimata tamata yadua
- vakalevutaka na i tavi ni matanitu e na kena vakarawarawataki na veiqaravi ni ECE e na veivanua taucoko
- tokona na veiqaravi ni ECE me rawa kina ni sotavi na veika me ganiti ira na gone, na i tubutubu, kei ira na mataveiwekani kece ga.

Ni muri na i tuvatuva me rawati kina na i sausau qo, e na basika kina e so na ka e dau vakataotaka nodra qaravi vakavuli na gone, eda na raica tale ga kina na yaga kei na vinaka ni nodra vakavulici vakalewe levu na gone mai vei ratou na ECE. E na levu cake na veivuke vakailavo kei na veika tale eso, e na soli mai e na kena tauyavutaki na veiqaravi vei ira na gone, kei na kena raici me toso tiko ga na nodra vakavulici vakavinaka na gone.

Na i tuvatuva *me vakatorocaketaki kina na veiqaravi* ni ECE e na:

- taurivaki vakavinaka kina na i tuvatuva ni ka mera vulica na gone (*Te Whāriki*)
- vakadeitaka ni veiraurau na levu ni gonevuli e vakavulica e dua na qasenivuli kei na levu ni gone e na dua na kalasi, me daumaka tiko ga kina na i vakatagedegede ni vuli ka
- dolava na veigaunisala vinaka ni veitaratara e na kedra maliwa na qasenivuli, na i tubutubu, mataveiwekani, kei ira na gone
- tauyavutaka na kena vakasamataki na veigaunisala uasivi ni veivakavulici kei na vuli ka.